

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 24/2009 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lag om
temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om ut-
komstskydd för arbetslösa**

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 oktober 2009 en proposition med förslag till lag om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 222/2009 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Timo Meling, arbets- och näringsministeriet

- ekonomisk expert Joonas Rahkola, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- jurist Heli Puura, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- jurist Jarmo Pätäri, Akava
- expert, magister i administrativa vetenskaper Vesa Rantahalvari, Finlands Näringsliv
- juridisk ombudsman Harri Hellstén, Företagarna i Finland rf
- chefsjurist Mika Hämäläinen, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- sekreterare för samhällsrelationer Hanna Kuntsi, Servicefacket PAM rf
- biträdande direktör Ari Sipilä, Teknologindustri rf
- direktör Marja-Leena Meriläinen, Metallarbetarnas arbetslöshetskassa.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras temporärt. Syftet med ändringarna är att göra det lättare för företagen att anpassa sin verksamhet i den ekonomiska recessionen och förbättra villkoren för de arbetstagare som är föremål för anpassningsåtgärder. En arbetstagare vars arbetstid per vecka har kortats med en eller två dagar på grund av permittering

föreslås få arbetslöshetsersättning för permitteringsdagarna. Regeringen föreslår också att den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning för en arbetstagare vars lön har sänkts på viss tid av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker ska bestämmas enligt situationen innan lönen sänktes.

Bestämmelserna om arbetslöshetsersättning för permitteringstiden tillämpas enligt förslaget på permitteringar mellan den 4 januari 2010 och den 2 januari 2011. Bestämmelserna om lönesänkning tillämpas enligt förslaget vid bestäm-

ningen av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning utgående från de löner som intjänats åren 2010—2011.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Propositionen hänger samman med det kollektivavtal som Teknologiindustrin rf och Metallarbetarförbundet rf förhandlade fram i våras och där man försökte hitta lösningar för att säkerställa verksamhetsförutsättningarna inom branschen. Man ville komma på utvägar som skulle göra det lättare för branschföretagen att anpassa sig till recessionen och samtidigt trygga arbetstagarnas ställning.

Propositionen har ett gott syfte, menar utskottet. Orderstocken har till följd av recessionen krympt till ett minimum för många företag inom den tekniska industrin och alla utvägar som hjälper företagen att överleva recessionen och behålla arbetsplatserna är välkomna. I och med att möjligheterna att tillgripa förkortad arbetsvecka breddas kan företagen ta emot också mindre beställningar och erbjudanden om arbete och fördela den krympande arbetsmängden jämnare mellan personalen.

Genom propositionen ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa temporärt bestämmelserna om arbetslöshetsdagpenning för förkortad arbetsvecka och om den lön som läggs till grund för inkomstrelaterad dagpenning. I propositionen saknas en bedömning av könskonsekvenser.

Förslagen gör lagen tydligare och enklare och underlättar därmed för arbetslöshetskassorna som verkställer lagen och snabbar upp utbetalningen av ersättningar. Sett ur medborgarsynvinkel är de nya bestämmelserna klara och tydliga och gör det lättare att räkna ut de egna förmånerna.

Utskottet har upprepade gånger framhållit att lagen om utkomstskydd för arbetslösa måste förenklas och förtydligas för att medborgarna ska kunna få reda på vilka förmåner de har rätt till och hur stor dagpenning de kan vänta sig. På den punkten är propositionen ett steg i rätt riktning. Utskottet anser det vara motiverat att den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen inte rubbas när lönen sänks. När det dessutom inte föreligger några jämställdhetsproblem är utskottet för förslaget. Däremot förefaller föreslaget om förkortad arbetsvecka inte vara helt oproblematiskt i ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv.

Grundlagsutskottet påtalar i sitt utlåtande (GrUU 28/2009 rd) att ändringar i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa ofta föreläggs riksdagen som enskilda propositioner och att det gör det svårt att bilda sig en helhetsuppfattning om konsekvenserna. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet instämmer och påpekar att det inte blir lättare att få ett helhetsgrepp när lagen i fråga är så komplicerad. Utskottet framhåller att särskilt bestämmelserna om jämkad dagpenning måste göras enklare.

Arbetslöshetsdagpenning för förkortade arbetsveckor

Likabehandling oavsett typ av permittering

De föreslagna ändringarna i sättet att räkna ut arbetslöshetsdagpenningen avser att tillåta företagen att under recessionen smidigare permittera anställda i stället för att säga upp dem och i det syftet också använda sig av förkortad arbetsvecka. Under den pågående recessionen har permitteringarna företrädesvis skett för hela veck-

or, eftersom de anställda då får arbetslöshetsdagpenning för alla dagar som de varit permitterade under veckan. Om permitteringen sker genom att arbetstiden kortas med en dag i veckan, betalas ingen arbetslöshetsdagpenning alls av den anledningen att jämkad dagpenning kräver att arbetstiden kortas med minst 25 procent. En två eller flera dagar kortare arbetstid ger rätt till jämkad dagpenning, men då bestämmelserna är så komplicerade kan det dröja länge innan dagpenningen betalas ut och för arbetstagarna är det svårt att själva räkna ut vad de ska få och hur ändringarna i arbetstiden påverkar dagpenningbeloppet.

Förkortad arbetsvecka var avsevärt mycket vanligare inom industrin under den senaste recessionen än under den pågående, trots att antalet permitterade nu är större. Orsaken stod att finna i den då gällande lagstiftningen enligt vilken det räckte med att arbetstiden hade förkortats med 20 procent för att ersättning skulle betalas också för en dags permittering.

Det är angeläget att företagen förfogar över flexiblast möjliga metoder att i den ekonomiska recessionen anpassa sin verksamhet på det med hänsyn till arbetsläget och omständigheterna mest rationella sättet. Lagen om utkomstskydd för arbetslösa får inte styra vilken typ av permittering som väljs, utan de anställda måste ha samma skydd oavsett om permitteringen sker hela veckor eller dagar eller genom att motsvarande antal timmar minskas genom att korta den dagliga arbetstiden.

I den aktuella propositionen föreslås inga ändringar i de bestämmelser som tillämpas när permittering sker genom att korta den dagliga arbetstiden. I sådana fall krävs fortsatt att arbetstiden kortats med minst 25 procent medan 20 procent räcker till vid nedkortning med hela dagar.

Det som gör frågan problematisk ur jämställdhetssynpunkt är att nedskärningarna i servicebranscherna oftast sker genom att korta den dagliga arbetstiden. Det jobbar en mängd lågavlönade kvinnor i såväl de offentliga som de privata servicebranscherna. Anställda i kvinnodominerade servicebranscher skulle alltså i vissa fall särbehandlas negativt jämfört med anställda i

mansdominerade branscher, såsom inom industrin, byggnation och transport där permitteringar hela dagar sitter bättre.

Utskottet menar att lagstiftningen noga taget bör innehålla likvärdiga principer dels för alla branscher och de typer av permittering som lämpar sig för dem, dels för de permitterade. Men eftersom det handlar om en temporär lag som avser att underlätta för en hårt trängd industri, anser utskottet att förslaget kan godtas.

Storleken på arbetslöshetsdagpenning för kortad arbetstid

De nya bestämmelserna om beräkningen av arbetslöshetsdagpenningen föreslås bli tillämplade när permitteringen skett genom att arbetstiden kortats med en eller flera dagar per vecka. För dessa permitteringsdagar betalas full arbetslöshetsdagpenning.

Enligt den gällande lagen tillämpas bestämmelserna om jämkad dagpenning på sådana personer med förkortad arbetsvecka vars veckoarbetstid inte överstiger 75 procent av arbetstiden för heltidsanställda. Den jämkade dagpenningen räknas ut så att den tillsammans med övriga inkomster under jämkningsperioden inte får överstiga 90 procent av den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen.

De föreslagna ändringarna förbättrar villkoren för alla som permitteras en dag, eftersom jämkad dagpenning inte betalas om veckoarbetstiden har kortats med mindre än 25 procent. Villkoren blir också bättre för alla som får grunddagpenning.

De som permitterats två eller tre dagar i veckan och får inkomstrelaterad dagpenning påverkas av ändringen på olika sätt, beroende på hurdan inkomst de har. Det föreslagna beräknings sättet uppges höja förmånen för dem som tjänar ca 3 200 euro eller mer i månaden. Till följd av löneskillnaden mellan män och kvinnor är det företrädesvis män som vinner på ändringen. Där emot är den nuvarande jämkade dagpenningen fördelaktigare för låg- och medelinkomsttagare än det nya räknesättet. Förlusten blir större ju mindre inkomsterna är. Det beror på att den jämkade dagpenningen täcker in en allt större del av

inkomstbortfallet ju lägre inkomsterna är. Den jämkade dagpenningen plus barnförhöjning kan dock inte överstiga 90 procent av den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen.

Propositionen skulle utgöra ett jämlikhets- och jämställdhetsproblem i det fall att ändringen hade varit permanent. Men nu är ändringen en reaktion på det exceptionella läget inom industrin. Men trots det är det viktigt att bevaka arbetsmarknaden så länge recessionen pågår och i förekommande fall genomföra ändringar för att trygga villkoren för anställda i servicebranschen, om permitteringsvågen når ända dit.

Utskottet ser det som angeläget att man tryggar de lågavlönades villkor t.ex. genom att ge dem möjlighet att välja mellan jämkad dagpenning och en dagpenning uträknad enligt lagförslaget när de ansöker om stöd.

Utskottet föreslår att social- och hälsovårdsutskottet undersöker möjligheten att genomföra ändringarna så att det inte försämrar för låginkomsttagare.

Utlåtande

Utskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet undersöker möjligheten att genomföra ändringarna gällande arbetslöshetsförmånerna för förkortad arbetsvecka så att det inte försämrar för låginkomsttagare och

att social- och hälsovårdsutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 25 november 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
 vordf. Jukka Gustafsson /sd
 medl. Hannakaisa Heikkinen /cent
 Anna-Maja Henriksson /sv
 Arja Karhuvaara /saml
 Johanna Karimäki /gröna
 Merja Kuusisto /sd
 Merja Kyllönen /vänst

Esa Lahtela /sd
 Jari Larikka /saml
 Markus Mustajärvi /vänst
 Sanna Perkiö /saml
 Paula Sihto /cent
 Katja Taimela /sd
 Tarja Tallqvist /kd
 Kimmo Tiilikainen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Propositionen leder till dubbel diskriminering. Kvinnodominerade branscher, t.ex. den offentliga förvaltningen och servicesektorn, tvingas betala för det avtal som den tekniska industrin och vissa fackförbund ingått. Också inom företag sitter kvinnor ofta på sämre betalda jobb än män. Av lagändringen följer att alla de som permitteras längre än en dag per vecka och har en lön på mindre än 2 900 euro per månad är förlorare när det gäller ersättningen för permitteringstiden.

Ett förfarande där två parter kommer överens om försämringar i arbetsskyddet som slår mot en tredje part, och att detta avtal blir en proposition och i nästa steg en lag visar vilken ojämlikhet det råder i det finländska samhället och på arbetsmarknaden. Även om det handlar om en temporär lag och försämringen av arbetslöshetsförmånerna bara gäller en liten grupp, frångår det inte jämställdhetsutskottets dess ansvar i bedömningen av rättvisan i propositionen. Det kan inte vara så att en numerärt liten grupp kan diskrimineras och att diskrimineringen är acceptabel för att den pågår en bestämd tid.

Propositionen har också två andra negativa effekter: de som permitteras genom att arbetsveckan kortas får rätt till arbetslöshetsförmåner med en kortare nedskärning av arbetstiden än deltidsanställda och permitterade med kortad arbetsvecka kan få en dagpenning och lön som tillsammans överstiger det som en med jämkad dagpenning får.

Arbetsgivarna har yrkat på ändringen för att de ska få ett smidigt permitteringsredskap för svåra tider. Arbetstagar sidan åter motiverar ändringen med att alla som permitteras en dag i veckan kommer i åtnjutande av arbetslöshetsförmån. Det är förvisso helt sant, men resultatet hade varit detsamma om man hade höjt arbetstidsgränsen för jämkad arbetslöshetsförmån till 80 procent och taket för hur högt den jämkade dagpenningen får nå till 95 procent. Denna mo-

dell hade varit lösningen på alla de problem som propositionen motiveras med utan att någon hade missgynnats.

Begränsningar i fråga om jämkad dagpenning och beloppet för jämkad förmån. Vi föreslår att lagförslaget kompletteras med ändringar i 4 kap. 3 § 1 och 2 mom. och 5 § 2 mom. I 4 kap. 3 § föreslår vi den ändringen att den maximiarbetstid som krävs för jämkad dagpenning höjs från 75 till 80 procent.

I fråga om jämkad inkomstrelaterad dagpenning föreslår vi att 4 kap. 5 § 2 mom. ändras som följer: "Beloppet av jämkad inkomstrelaterad dagpenning beräknas så att summan av dagpenningen jämte eventuella barnförhöjningar och inkomsten under jämkningsperioden motsvarar högst 95 procent av den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, likväl minst samma belopp som personen i fråga skulle ha rätt att få i grunddagpenning." Genom ändringen höjs beloppet som dagpenningen och inkomsterna under jämkningsperioden sammantaget får uppgå till med fem procentenheter.

Dessutom föreslår vi ett uttalande om att missförhållandena i den jämkade dagpenningen ska undanröjas och den snåriga lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska ses över. (*Avvikande meningens förslag till uttalande*)

Åsikt

Vi föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Riksdagen förutsätter att regeringen genast vidtar åtgärder för att undanröja missförhållandena i de jämkade arbetslöshetsförmånerna och för att för enkla arbetslöshetsförmånssystemet och

att lagen godkänns utan ändringar men kompletterad med 4 kap. 3 § 1 och 2 mom. och 5 § 2 mom. med ändringar som följer:

3 § (Ny)

Begränsningar

En arbetssökande har inte rätt till jämkad arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetstid i de fall som avses i 1 § 2 punkten under en granskningsperiod om en kalendervecka och i de fall som avses i 1 § 1 och 3 punkten under en jämkningsperiod överstiger *80 procent* av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen görs jämförelsen med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. arbetstidslagen (605/1996).

En arbetssökande har inte rätt till jämkad arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetsavtalsenliga, ordinarie arbetstid eller den ge-

nomsnittliga arbetstid som ligger till grund för månadslönen i periodarbete överstiger *80 procent* av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete under en utjämningsperiod.

5 § (Ny)

Förmånsbelopp

Beloppet av jämkad inkomstrelaterad dagpenning beräknas så att summan av dagpenningen jämte eventuella barnförhöjningar och inkomsten under jämkningsperioden motsvarar högst *95 procent* av den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, likväl minst samma belopp som personen i fråga skulle ha rätt att få i grunddagpenning.

Helsingfors den 25 november 2009

Markus Mustajärvi /vänst
Merja Kyllönen /vänst
Tarja Tallqvist /kd

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Trots att en del av dagens problem undanröjs genom förslaget om att de som permitterats genom att arbetsveckan kortats ska få ersättning för enstaka arbetslöshetsdagar kommer vissa små- och medelinkomsttagares förmåner att krympa. För dem som är permitterade 2—4 dagar per vecka och tjänar mindre än 3 200 euro per månad kommer dagpenningen att sjunka. Exempelvis de som jobbar deltid permanent förlorar i förhållande till sådana permitterade som jobbar fyradagarsveckor, eftersom de förstnämnda får arbetslöshetsförmån enligt nu gällande bestämmelser och de sistnämnda utan jämkning. Om lagen sätts i kraft i den föreslagna formen leder det till försämringar i arbetslöshetsstryggheten för tusentals anställda i den offentliga sektorn och servicesektorn. I praktiken betyder det att arbetslöshetsförmånerna sjunker för kvinnor med låga inkomster, vilket indikerar ett allvarligt jämställdhetsproblem. Vi anser därför att den nya 4 a § inte bör tillämpas på de med inkomstrelaterad dagpenning vars lön som denna dagpenning bygger på är mindre än 3 200 euro.

Regeringens proposition innebär att rätten till arbetslöshetsstrygghet för undersysselsatta bestäms på olika sätt, beroende på om det handlar om permittering genom kortad arbetsvecka eller om deltidsjobb som omfattas av jämkad förmån

eller om en kort visstidsanställning. För permitterade med kortad arbetsvecka är arbetstidsgränsen 80 procent och för andra undersysselsatta 75 procent.

För att alla arbetstagargrupper ska bli lika behandlade i alla avseenden kräver vi att det villkor om nedskärning av arbetstid som gäller för dagpenning ska sänkas från 25 till 20 procent för samma tid som regeringen föreslår i fråga om förkortad arbetsvecka och att taket för den jämkade inkomstrelaterade dagpenningen höjs från 90 till 95 procent.

Åsikt

Vi föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Riksdagen förutsätter att regeringen med det snaraste vidtar åtgärder för att undanröja missförhållandena i de jämkade arbetslöshetsförmånerna, minska ojämställdheten och förenkla arbetslöshetsförmånssystemet och

att lagförslaget godkänns med ändringar (Avvikande meningens ändringsförslag).

Avvikande meningens ändringsförslag

Lag

om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 4 kap. 3 § 1 och 2 mom. och 5 § 2 mom. samt 6 kap. 4 § 3 mom., sådant det lyder i lag 608/2004, samt

fogas temporärt till 4 kap. en ny 4 a § som följer:

4 kap.

Jämkade och minskade arbetslöshetsförmåner

3 § (Ny)

Begränsningar

En arbetssökande har inte rätt till jämkad arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetstid i de fall som avses i 1 § 2 punkten under en granskningsperiod om en kalendervecka och i de fall som avses i 1 § 1 och 3 punkten under en jämningsperiod överstiger *80 procent* av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen görs jämförelsen med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. arbetstidslagen (605/1996).

En arbetssökande har inte rätt till jämkad arbetslöshetsförmån, om hans eller hennes arbetsavtalsenliga, ordinarie arbetstid eller den genomsnittliga arbetstid som ligger till grund för månadslönen i periodarbete överstiger *80 procent* av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete under en utjämningsperiod.

4 a §
(Som i AjUU)

5 § (Ny)

Förmånsbelopp

Beloppet av jämkad inkomstrelaterad dagpenning beräknas så att summan av dagpenningen jämte eventuella barnförhöjningar och inkomsten under jämningsperioden motsvarar högst *95 procent* av den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, likväl minst samma belopp som personen i fråga skulle ha rätt att få i grunddagpenning.

6 kap.

Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

4 §
(Som i AjUU)

Ikraftträdande

(1 mom. som i AjUU)

Lagens 4 kap. 4 § tillämpas på permitteringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 2 januari 2011, och den är i kraft till den 31 december 2010. *Paragrafen tillämpas dock inte på personer med inkomstrelaterad dagpenning som är permitterade fler än en dag i veckan och vars lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen är mindre än 3 200 euro.*

(3 och 4 mom. som i AjUU)

Helsingfors den 25 november 2009

Jukka Gustafsson /sd
Merja Kuusisto /sd

Katja Taimela /sd
Esa Lahtela /sd